

Veiligheidsprotocol

Document	Veiligheidsprotocol
Auteur	Ilse Koenders/Ilse Thiele
Eigenaar	MT PrO
Beheerder	Ilse Koenders/Ilse Thiele
Status	datum
Concept	20-10-2016
<i>Vaststelling in CO Proodus</i>	<i>14-12-2016</i>
<i>Vaststelling door MR Proodus</i>	<i>25-1-2017</i>
<i>Toevoegingen vanuit MT</i>	<i>26-3-2019</i>
<i>Aanpassingen door Ilse Koenders</i>	<i>10-12-2020</i>

Inhoudsopgave

Algemeen	3
1. Pestprotocol	4
2. Sociaal mediabeleid en digitaal pesten	6
3. Huiselijk geweld en kindermishandeling	8
4. Grensoverschrijdend gedrag	11
5. Aangifte doen bij de politie	13
6. Omgaan met tabak, alcohol en drugs	15
Bijlagen	16

Algemeen

Dit is het veiligheidsprotocol van Produs Praktijkonderwijs. Het bevat een omschrijving van de aanpak van de sociale veiligheid op Produs voor leerlingen, medewerkers en ouders. Het heeft als doel dat alle leerlingen, medewerkers en ouders zich bij ons op school veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle leerlingen in de gelegenheid met plezier naar school te gaan. Als zich ongewenste situaties voordoen op school, kan men elkaar aanspreken op de regels en afspraken uit dit protocol.

Algemene lijn van aanpak:

De mentor bespreekt aan het begin van het jaar in de klas de afspraken en regels zoals die gelden op Produs. Deze worden ook op de kennismakingsavond met ouders besproken. Als zich op Produs een grensoverschrijdend incident voordoet, is de mentor of de docent waar het incident plaats vond in eerste instantie degene die dit met de leerling en/of leerlingen bespreekt.

Als het gesprek niet het gewenste effect heeft, kan een tweede gesprek volgen. Hierbij wordt, afhankelijk van het incident, de locatiedirecteur (LD), de programma-manager onderwijsontwikkeling (PMO) of de ondersteuningscoördinator (OC) ingeschakeld om bij het gesprek aan te sluiten. De LD heeft een rol bij grensoverschrijdend gedrag, de OC heeft een rol als het vooral gaat om een bijzondere ondersteuningsbehoefte van de leerling.

Ouders worden altijd ingelicht bij een incident van ernstige aard. Bij herhaling van een incident worden de ouders op school uitgenodigd voor een gesprek met de mentor, leerkracht en de leerling en indien nodig de LD, PMO of de OC. Indien er ook daarna niets verandert, zal er een gesprek volgen met de ouders, leerling, LD en algemeen directeur (AD). In dat geval kan schorsing als maatregel worden overwogen.

De school organiseert een thema-onderdeel op de ouderavonden bij de start van het schooljaar over dit protocol, met bijzondere aandacht voor de gevaren van het gebruik van social media.

Een ernstig incident wordt altijd geregistreerd in Presentis op de plek: incidentenregistratie. Dit doet de mentor of de docent die het gesprek organiseert, of – als dat aan de orde is - de LD, PMO of OC.

De AD van Produs is er verantwoordelijk voor dat alle rollen binnen dit protocol bekend zijn bij iedereen, doordat het protocol besproken wordt in het team en geplaatst wordt op de website van Produs.

Contactpersonen:

Produs werkt met twee interne vertrouwenspersonen in het team, bij voorkeur een vrouw en een man. Zij zijn voor alle betrokkenen (leerlingen, ouders, personeelsleden) aanspreekbaar om – buiten de hier beschreven formele procedures - situaties van grensoverschrijdend gedrag te signaleren en te bespreken. Deze interne vertrouwenspersonen bepalen in onderling overleg en eventueel met advies van de extern Vertrouwenspersoon van Quadraam hun aanpak, naar aanleiding van deze signalering.

Twee keer per schooljaar (de eerste keer aan het begin van het jaar) maken de interne vertrouwenspersonen een ronde langs alle klassen om zich voor te stellen en kenbaar te maken dat zij onafhankelijk benaderd kunnen worden.

De interne vertrouwenspersonen volgen minimaal 1x per jaar een studie-bijeenkomst over deze rol. Zij bespreken twee keer per jaar de uitvoering van hun rol met de OC en de LD. In dit overleg worden geen incidenten en namen genoemd, maar wordt de rolvulling geëvalueerd. Dit overleg is bedoeld om dat te ondersteunen.

1. Pestprotocol

1.1 Wat is pesten¹

Op Produs verstaan wij onder pesten het opzettelijk iemand proberen te kwetsen. Het pesten kan beginnen met op het eerste oog onschuldig lijkende plagerijen, maar uitlopen op regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd worden. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Pesten of gepest worden heeft ook te maken met een gevoel: wat de één ervaart als plagen kan door de ander gevoeld worden als pesten. Dit heeft vaak te maken met eerdere ervaringen en gebeurtenissen van het slachtoffer. Ook aan dat gevoel van gepest worden moet aandacht geschonken worden.

1.2 De rollen die onderscheiden worden bij de aanpak van pesten

De rollen die binnen het pesten worden onderscheiden zijn:

- *De gepeste leerling*
Een kind dat gepest wordt praat er thuis en op school niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn; schaamte, angst dat ouders met school of met de pester gaan praten zodat het pesten mogelijk nog erger wordt: het probleem lijkt voor de leerling onoplosbaar; het idee dat je niet mag klikken.
- *De pester*
Pesters zijn vaak de sterkere in hun groep. Ze krijgen vaak andere kinderen mee. Want wie meedoet, loopt zelf niet de kans om slachtoffer te worden. Vaak voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt erom. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben.
- *De meelopers en andere leerlingen*
Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt vaak uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Het kan ook zo zijn dat de leerling stoer gedrag interessant vindt of denkt op de populariteit mee te liften met de pester. Het meeloopedrag kan ook uit angst komen om vrienden te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest.
- *De docenten/OOP*
Docenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten.
- *De ouders*
Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige

1.3 Preventieve aanpak

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels van Produs in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij benoemd en onderscheiden. Er wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden bij de mentor en dat dit niet als klikken moet worden gezien, maar als hulp bieden of als vragen wordt beschouwd.

Alle medewerkers van Produs hebben een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, dan wordt er van hen verwacht dat ze adequaat reageren en een melding hierover maken in het Drie-uurtje. Tijdens dit Drie-uurtje komen alle medewerkers die die dag werken bij elkaar om de eventuele incidenten te bespreken en de aanpak ervan: wie doet wat.

¹ Zie bijlage 1

Op Produs worden sociale vaardigheidstrainingen aangeboden aan kleine groepjes leerlingen (uit verschillende klassen) of individueel. Deze training wordt gegeven door een hiervoor opgeleide docent.

1.4 Stappenplan na een melding van pesten

1. Bij pestgedrag binnen een klas is de mentor degene die als eerste met de pester en de gepeste leerling apart gaat praten. Daarna volgt een gesprek met beide leerlingen en de mentor met als doel tot goede afspraken te komen. Wanneer de leerlingen uit dezelfde klas komen, kan het goed zijn dat de mentor dit incident ook in de klas bespreekt. Als het gedrag vaker voor komt, neemt de mentor contact op met de ouders. Indien dit nodig is, volgt een gesprek op school met de leerling, ouders en de mentor. De mentor registreert het incident in Presentis.
2. Bij herhaling van het pestgedrag kan de pestcoördinator worden ingeschakeld. Dat is op Produs de ondersteuningscoördinator. Zij kan ook worden ingeschakeld als het gedrag de klas overstijgt. Er volgt dan eerst een gesprek met beide leerlingen apart om te kijken wat de achterliggende oorzaken mogelijk zijn en om hen te confronteren met hun gedrag. De pestcoördinator kijkt vervolgens samen met de mentor(en) wat de mogelijkheden zijn om beide leerlingen, en eventueel hun ouders, verder te begeleiden. Ouders worden eventueel opnieuw uitgenodigd voor een gesprek. De mentor registreert ook bij deze tweede stap alles in Presentis.

1.5 Vijfsporen aanpak

Produs volgt de vijfsporen aanpak, waarin aandacht is voor de rol van de vijf betrokken partijen.

- De gepeste leerling
- De pester
- De ouders
- De omstanders
- De school

Spoor 1: De gepeste leerling steunen

Dat wil zeggen:

- Luisteren naar wat er gebeurd is.
- Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen.
- Samen met de leerling werken aan die oplossingen.
- Eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen (weerbaarheidstraining/sociale vaardigheidstraining)
- Zorgen voor vervolggesprekken.

Spoor 2: De pester steunen

Dat wil zeggen:

- Met de leerling bespreken wat pesten voor de ander betekent.
- De leerling helpen relaties met andere leerlingen te verbeteren.
- Zorgen dat de leerling zich veilig voelt en uitleggen wat jij als pedagogisch medewerker/docent daaraan gaat doen.
- Grenzen stellen en die consequent handhaven.
- De leerling helpen zich aan regels en afspraken te houden.
- Zorgen voor vervolggesprekken.

Spoor 3: De ouders van de gespeste leerling en de ouders van de pester steunen

Dat wil zeggen:

- Ouders informeren over peestsituaties, over pesten en over manieren om het pesten aan te pakken en te voorkomen.
- Met ouders overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken.
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

Spoor 4: De andere leerlingen betrekken bij de oplossing van het pesten

Dat wil zeggen:

- Met de leerlingen in de klas praten over pesten en hun eigen rol daarin.
- Met de andere leerlingen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun rol daarin.
- Samen met de leerlingen werken aan oplossingen waarin ze zelf actief bijdragen.

Spoor 5: Als school de verantwoordelijkheid nemen

Dat wil zeggen:

- De school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid.
- De school zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen klas te herkennen en aan te pakken.

2. Sociaal mediabeleid en digitaal pesten

Sociale media nemen binnen het onderwijs een steeds grotere plaats in. Het is belangrijk om het gebruik ervan positief te benaderen, dus vooral vanuit kansen te denken en niet vanuit bedreigingen. Structureel aandacht voor Mediawijsheid in het curriculum is daarom ook van essentieel belang. Voor digitaal pesten (of cyberpesten) wordt het hierboven beschreven protocol gevolgd met de specifieke aanvullingen die hieronder beschreven staan.

2.1 Wat zijn sociale media en digitaal pesten

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internettoepassingen waarmee het mogelijk is informatie met elkaar te delen op een gebruiksvriendelijke en vaak leuke wijze. Het betreft niet alleen informatie in de vorm van tekst (nieuws, artikelen). Ook geluid (podcasts, muziek) en beeld (fotografie, video) worden gedeeld via sociale media websites. Met andere woorden, sociale media staat voor 'Media die je laten socialiseren met de omgeving waarin je je bevindt'.

Vanwege het transparante karakter van deze media zijn veel gegevens openbaar en moet er moeite worden gedaan om gegevens af te schermen voor de buitenwereld. Publicaties op sociale media zijn vrijwel altijd vindbaar (o.a. via Google), zelfs oude en/of verwijderde berichten.

Digitaal pesten is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Digitaal pesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

2.2 Preventieve aanpak

In een veilig schoolklimaat worden ieders grenzen gerespecteerd. Dat is niet vanzelfsprekend. Zeker niet op internet, waar de drempel naar grensoverschrijdend gedrag laag ligt. Dat betekent dat online grenzen benoemd en besproken moeten worden met leerlingen en dat grensoverschrijdend gedrag voor iedereen duidelijke gevolgen moet hebben. Jongeren bewust maken van de grenzen van henzelf en van anderen helpt hen meer weerbaar te zijn.

De school spant zich in de trends en ontwikkelingen op internet te signaleren en te volgen en er snel een aanpak op te formuleren. Dat vraagt om het serieus nemen van de belevingswereld van jongeren, ook van hun online leven. Docenten gaan naar aanleiding van incidenten regelmatig een gesprek aan met individuele leerlingen of in de klas over wat ze doen op internet en wat de gevolgen en risico's kunnen zijn. Eventueel maken ze met de klas afspraken daarover (zie bijlage 2).

Jaarlijks wordt in de eerste schoolweek in de klas de do's and don'ts rond het gebruik van sociale media besproken met de mentor. Op de ouderavonden bij de start van het schooljaar gebeurt dat ook. In de loop van het schooljaar, tussen de herfst- en kerstvakantie, krijgt elke klas van leerjaar 1 tot en met 4 een module 'Omgaan met sociale media' aangeboden.

2.3 Contact medewerkers – leerling via social media

Medewerkers onderhouden professionele contacten met leerlingen en hun ouders. In toenemende mate gebruiken ze daarbij digitale contactvormen, waaronder social media. In de persoonlijke sfeer gebruiken zij vaak ook social media voor het onderhouden van de contacten met hun netwerk. Het is ongewenst dat deze beide netwerken (professioneel voor de school en persoonlijk voor het privé leven) met elkaar worden vermengd.

Daarom is het beleid van de school dat alle digitale contacten met leerlingen en ouders, dus ook via social media, worden onderhouden vanuit een professionele account. Dit betekent dat er altijd gemaild wordt vanuit de schoolaccount en dat er voor contacten via social media altijd een aparte professionele account wordt aangemaakt door de medewerker. Dit geldt voor alle leerlingen van de school en tot twee jaar nadat de leerlingen de school hebben verlaten. De school heeft immers nog tot twee jaar na het verlaten van de school een nazorgplicht, dus een professionele taak en verantwoordelijkheid.

2.4 Stappenplan

Grensoverschrijdende incidenten met sociale media worden altijd gemeld en besproken in het Drie-uurtje. Naar aanleiding daarvan wordt besloten of en wie welke stappen zet. De LD is daarin leidend. Daarbij worden de volgende stappen gezet of overwogen:

1. *De docent maakt een inschatting over de uiting op sociale media: vervelende of ontoelaatbare uiting?*
Criteria bij de overweging kunnen bijvoorbeeld zijn: worden mensen bedreigd, zijn er naaktfoto's geplaatst, wordt er opgeroepen tot grote bijeenkomsten op school of vechtpartijen, zwartmaken, beledigen, etc.
Als het gaat om vervelende uitingen, maar niet ontoelaatbaar, bespreekt de mentor dit met de klas, de betrokken leerling(en) en/of eventueel de ouders.
2. *De docent bespreekt ontoelaatbare uitingen intern met de LD*
Aandachtspunten daarbij: stel de uiting veilig (kopie, download, screenshot), traceer de afzender/doorzender, neem de achtergrond van de leerling mee in analyse, is er sprake van herhaling of een trend?

3. *De LD besluit over het nemen van maatregelen*
Het hangt af van de aard van het incident en de maatregel of dit wordt opgepakt door de mentor, de LD, de OC en/of de PMO. Afhankelijk van de aard en ernst van het incident worden de ouders door de mentor of de LD geïnformeerd. Bij het opleggen van een sanctie (schorsing) voert de LD hierover een gesprek met leerling en ouders.
4. *De LD neemt eventueel contact op met hulpverlening of politie voor overleg en advies*
Soms kan het bespreken van de sociale media uiting met hulpverleners of politie een andere invalshoek voor de aanpak geven.

2.5 Aandachtspunten na een melding van digitaal pesten²

1. *Bewaar de berichten*
Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren, zet ze eventueel apart op een usb-stick en stuur ze in elk geval niet door naar anderen. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, app-gesprekken opslaan).
2. *Blokkeer de afzender*
Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
3. *Probeer bij te dragen aan het opsporen van de dader*
Soms is de dader te achterhalen via gesprekken met leerlingen. Bij aangifte kan de politie vragen onderzoek te doen, bij voorbeeld door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden.
4. *Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling*
Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. *Verwijs de ouders zo nodig door*
Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - 0800-5010: de onderwijstelefoon
 - 0900-1113111: de vertrouwensinspectie
6. *Adviseer aangifte te doen*
In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Zo nodig kun je ook verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101)

3. Huiselijk geweld en kindermishandeling

Een veilig klimaat is een onmisbaar goed op Produs. Dit geldt natuurlijk binnen school, maar ook daarbuiten. Veiligheid van de leerlingen heeft ook te maken met de thuissituatie. De veiligheid van de thuissituatie heeft invloed op de ontwikkeling van kinderen en daarmee op het functioneren op school. Helaas krijgen kinderen soms te maken met huiselijk geweld of kindermishandeling.

Produs vindt het van groot belang dat alle medewerkers in hun contacten met ouders en leerlingen alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief kunnen reageren op deze signalen. Deze meldcode is bedoeld ter ondersteuning daarbij. Hierin wordt beschreven welke stappen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en welke ondersteuning daarbij voor handen is.

² Zie bijlage 2

3.1 Wat is huiselijk geweld en kindermishandeling³

Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer. Daarbij is ook inbegrepen ouderenmishandeling en eer-gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.

Onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard. Deze interactie wordt uitgevoerd door een ouder of een andere persoon ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat. Door deze interactie wordt ernstige schade berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

3.2 Achtergrond van deze meldcode⁴

Bij het opstellen van dit protocol is rekening gehouden met de geldende richtlijnen rondom privacy zoals die zijn vastgelegd in de Quadraam-gedragscode, het Privacy protocol van Quadraam en de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Daarbij is gebruik gemaakt van de 'Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in het Voortgezet Onderwijs' van het Nederlands Jeugd Instituut/landelijk steunpunt ZAT.

3.3 Preventieve aanpak

Om het voor de medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling vroegtijdig te signaleren en om stappen van deze meldcode te zetten, draagt de directie van Produs er zorg voor dat:

- 1 Binnen Produs en aan ouders bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van deze meldcode.
- 2 Binnen het team aandacht wordt besteed aan de meldcode waarbij ook gemeld wordt welke deskundigen beschikbaar zijn om medewerkers te ondersteunen in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en in het zetten van de stappen van deze code.
- 3 De contactpersoon zijn zodanig geschoold dat zij ook in staat zijn collega's te ondersteunen bij het signaleren en het zetten van stappen van deze code.

3.4 Stappenplan

Voorafgaand aan het stappenplan geldt het algemene advies dat zorgen en signalen steeds met ouders besproken worden. Hoe langer er wordt gewacht met het gesprek met ouders, hoe hoger de drempel wordt om het gesprek aan te gaan. In een bijlage bij dit protocol zijn aandachtspunten opgenomen die kunnen ondersteunen in het voeren van dit soort gesprekken

1. *Signaleren en in kaart brengen van signalen*
Breng de signalen die vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast in Presentis. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van het signaleringsinstrument uit de bijlage van dit protocol. Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Worden hypothesen en veronderstellingen vastgesteld, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling.

³ Zie bijlage 3

⁴ Zie bijlage 4

Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een collega, meld de signalen bij de directeur of het College van Bestuur. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Als er signalen zijn van seksueel misbruik of seksuele intimidatie van een leerling door een collega dan is er sprake van een wettelijke meldplicht voor medewerkers van Probus en een aangifteplicht voor het bevoegd gezag.

2. *Collegiale consultatie*

Besprek de signalen met de interne vertrouwenspersoon, OC of iemand anders van het ondersteuningsteam. In ieder geval wordt het besproken met de afdelingsleider Deze kunnen besluiten tot een bespreking in het COB . Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis (samengevoegd, AMK en Huiselijk Geweld), zie www.vooreenveiligthuis.nl.

3. *Gesprek met de leerling en/of ouder*⁵

Besprek de signalen met de ouders en/of de leerling. Vraag altijd ondersteuning bij het voorbereiden en/of het voeren van dit gesprek aan de OC. Eventueel kan zij ook nog advies vragen bij Veilig Thuis.

De gespreksagenda ziet er als volgt uit:

- Leg het doel van het gesprek uit
- Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan
- Nodig uit om een reactie hierop te geven
- Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van wat u hebt gezien, gehoord en waargenomen
- Van belang is dat zo'n gesprek altijd schriftelijk wordt vastgelegd in Presentis

4. *Weeg de aard en ernst van het huiselijk geweld of kindermishandeling*

Weeg op basis van de signalen van het ingewonnen advies en het gesprek met de leerling/ouders het risico op huiselijk geweld of de kindermishandeling. Deze afweging wordt bij voorkeur gemaakt met de LD. Ook deze afweging wordt schriftelijk vastgelegd.

5. *Beslissen: zelf hulp organiseren of direct melden*

Deze stap is het resultaat van de bespreking met de LD. Daarbij dienen concrete afspraken gemaakt te worden over wie welke actie onderneemt.

Optie 1: hulp op gang brengen:

Als gedacht wordt, op basis van de afweging in stap 4, dat er voor de leerling en het gezin redelijkerwijs voldoende hulp kan worden georganiseerd om het kind tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling te beschermen:

- Organiseert de OC de noodzakelijke hulp;
- Volgt het COB de effecten van deze hulp;
- Doet de school alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

⁵ Zie bijlage 5

Optie 2: melden bij Veilig Thuis en bespreken met de leerling en ouder⁶

Als bij stap 4 besloten is dat de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermd kan worden, of als er twijfels zijn of er met hulp voldoende bescherming kan worden geboden:

- Meldt de ondersteuningscoördinator in naam van de LD het vermoeden bij Veilig thuis. Zij sluit daarbij zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geeft duidelijk aan welke informatie eventueel van anderen afkomstig is;
- Overlegt de OC met Veilig Thuis wat de school na de melding, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden, kan doen om de leerling tegen het risico op huiselijk geweld of mishandeling te beschermen;
- Bespreekt de mentor in principe samen met de OC de melding vooraf met de leerling (vanaf 12 jaar) en de ouders (als de leerling onder 16 jaar is). Daarbij wordt uitleg gegeven waarom een melding wordt gedaan en wat het doel daarvan is. Leerling en ouders worden uitdrukkelijk om een reactie gevraagd;
- Overleggen mentor en OC als de leerling of ouders bezwaar maken, of hieraan tegemoet kan worden gekomen. Zij betrekken daarbij de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerlingen door het doen van een melding daartegen te beschermen. Er wordt melding gedaan als naar het oordeel van ondersteuningscoördinator en mentor de bescherming van de leerling de doorslag moet geven.

Het doen van een melding ZONDER dat de signalen met de ouders en/of de leerling zijn besproken is alleen mogelijk als:

- De veiligheid van de leerling, die van uzelf, of die van een ander in het geding is;
- Als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders/leerling door dit gesprek het contact met u zullen verbreken.

4 Grensoverschrijdend gedrag

In dit protocol wordt beschreven wat Produs verstaat onder grensoverschrijdend gedrag op het gebied van agressie en geweld, discriminatie en seksualiteit. In verreweg de meeste gevallen lost het team het grensoverschrijdend gedrag op Produs intern op. Mocht het zo zijn dat de overtreding van dusdanige aard is dat er aangifte gedaan wordt, dan staat er in bijlage een stroomschema van de te volgen stappen, nadat de stappen uit dit protocol gevolgd zijn.

4.1 Wat is grensoverschrijdend gedrag

Als gekeken wordt naar agressie en geweld dan gaat het om alle voorvallen waarbij een werknemer of leerling psychisch dan wel fysiek wordt lastiggevallen of bedreigd, waardoor gevoelens van welzijn negatief beïnvloed worden. Hierbij geldt ook het met opzet vernielen van andermans eigendommen, waaronder ook het schoolgebouw en de eigendommen van Produs worden gerekend. Concreet hebben we het over zaken als: uitschelden, discrimineren, intimideren en pesten, maar ook zaken als: stelen, opzettelijk vernielen en fysiek geweld: handtastelijkheden en planmatig geweld. Dat is fysiek geweld dat van te voren is bedacht.

Bij discriminatie is sprake van onterecht verschil maken in de behandeling van mensen. Bijvoorbeeld op basis van geslacht, godsdienst, handicap, leeftijd, afkomst, huidskleur, ras, burgerlijke staat of seksuele voorkeur.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is elke vorm van seksueel gedrag dat een persoon niet wil.

⁶ Zie bijlage 5

Dat kan verbaal, fysiek of non-verbaal zijn, zoals opmerkingen maken over uiterlijk en kleding, vragen naar seksuele ervaringen, het geven van seksueel getinte hints, gluren of iemand lastig vallen via of met sociale media met bijvoorbeeld seksueel getinte berichten of naaktfoto's. Het gaat erom dat degene die het gedrag ondergaat, dit ongewenst en onplezierig vindt. Het kan ook zijn dat grensoverschrijdend gedrag door een teamlid als zodanig wordt gesignaleerd, zonder dat de leerling het als grensoverschrijdend benoemt. Ook dan onderneemt de school actie zoals hieronder beschreven.

4.2 Preventieve aanpak

- In de eerste week van het nieuwe schooljaar maken de mentoren afspraken met hun klas over het vermijden en signaleren van grensoverschrijdend gedrag. Centraal staat de afspraak dat leerlingen, indien er grensoverschrijdend gedrag wordt waargenomen, hiervan altijd zo snel mogelijk een melding maken bij hun mentor.
- De mentor is verantwoordelijk voor het tot stand brengen van een klassenklimaat waarin de kans op grensoverschrijdend gedrag zo min mogelijk wordt en de kans op veilige signalering maximaal is.
- Aan het begin van het schooljaar maken de interne vertrouwenspersonen een ronde langs alle klassen om zich voor te stellen en kenbaar te maken dat zij onafhankelijk benaderd kunnen worden bij grensoverschrijdend gedrag.
- Alle medewerkers van Proodus hebben een signalerende rol. Wanneer zij grensoverschrijdend gedrag waarnemen, reageren zij hier adequaat op en zijn zij verplicht dezelfde dag een melding te doen in het Drie-uurtje. In het Drie-uurtje worden de vervolgstappen meteen bepaald. De melder maakt een registratie in Presentis.
- Op Proodus wordt er aan alle leerlingen tot en met het derde jaar, seksuele vorming gegeven. Dit is onderdeel van het vak zorg en welzijn in klas 1 en 2. In de 3de klas is het een apart vak. In de klassen 3 en 4 wordt elke week een les burgerschap gegeven.
- Gedurende het hele schooljaar wordt er thematisch aandacht besteed aan de onderwerpen discriminatie (Anne Frank/Tweede wereldoorlog), seksuele vorming en omgang met sociale media.

4.3 Stappenplan

1. De mentor spreekt met dader en slachtoffer en eventueel andere betrokkenen, om een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van de situatie en maakt vervolgens melding in het Drie-uurtje. Hier worden de vervolgstappen bepaald. Deze kunnen afwijken van onderstaande stappen, afhankelijk van de ernst van de situatie.
2. Als er inderdaad sprake is van grensoverschrijdend gedrag, spreekt de LD met de dader en legt aan de hand van dit protocol uit waarom het gedrag niet getolereerd wordt op Proodus. Er kan besloten worden de dader een time-out te geven wanneer het probleem die dag niet opgelost kan worden. Dit gaat altijd in overleg met de LD of bij diens afwezigheid met de PMO/OC.
3. De LD spreekt met dader en slachtoffer samen om tot een oplossing te komen.
4. De LD informeert de ouders en kan besluiten hen uit te nodigen voor gesprek. Hierbij kan de mentor aansluiten.
5. Sancties worden op maat genomen, na overleg met de LD en bij diens afwezigheid de PMO/OC.
6. De LD zorgt voor de registratie van het gesprek en de eventuele sancties in Presentis bij incidentregistratie.
7. De LD/PMO kan, afhankelijk van de gebeurtenis, een melding (geen aangifte) doen bij de politie.

5 Aangifte doen bij de politie

Iedereen die werkt binnen het onderwijs weet dat een veilige omgeving voor leerlingen en medewerkers van groot belang is om te kunnen leren en werken. Een duidelijk aangiftebeleid draagt daar aan bij.

5.1 Aangifte doen⁷

Een aangifte betreft altijd (het vermoeden van) een strafbaar feit. Bij lang niet alle incidenten is meteen duidelijk of aangifte noodzakelijk of wenselijk is. Dit wordt door de AD en/of de LD met de betrokkenen besproken. Zij kunnen daarbij gebruik maken van de checklist strafbare feiten (zie bijlage) om te bepalen of van een incident in school aangifte gedaan gaat worden. De AD en/of de LD draagt zorg voor de registratie van het incident in Presentis en legt in geval van gereede twijfel de overwegingen geen aangifte te doen daar vast. In geval van aangifte doen jegens leerlingen dient *altijd* zijn/haar diagnose (stoornis en beperking) in de overweging meegenomen te worden.

5.2 Stroomschema: van incident tot melding of aangifte⁸

Het stroomschema (bijlage) wordt gebruikt wanneer overwogen wordt aangifte te doen van een incident op school. In de groene vakken staan de noodzakelijke stappen die op school intern plaatsvinden. De verschillende procedures, wanneer eenmaal besloten is tot aangifte over te gaan, staan in de grijze vakken uitgewerkt.

5.3 Toelichting op aspecten uit het stroomschema

1. *Bepaal wie aangifte doet*

- *De getroffen/het slachtoffer*
De getroffen/het slachtoffer kan aangifte doen. Dit kan een medewerker of een leerling (samen met ouders) zijn.
- *Medewerker van Probus/Quadraam*
Probus/Quadraam kan als werkgever namens een medewerker/het slachtoffer aangifte doen. Hier wordt voor gekozen als het slachtoffer zelf psychisch of fysiek niet in staat is om aangifte te doen, maar dit wel graag wil. Als Probus/Quadraam namens een medewerker aangifte doet, wordt een schriftelijke verklaring van hem/haar gevraagd. Soms wil de politie de medewerker toch nog horen.
- *Probus/Quadraam als betrokkene*
Als de school het belangrijk vindt om aangifte te doen van een bepaald incident (vanuit maatschappelijke 'plicht'), terwijl het slachtoffer (de medewerker/leerling) zelf heeft besloten geen aangifte te doen, dan zal Probus/Quadraam als 'betrokkene' zelf aangifte doen van het incident. In principe kan namelijk iedereen die weet heeft van een strafbaar feit daar aangifte van doen.

⁷ Zie bijlage 6

⁸ Zie bijlage 7

2. *Verzamel alle informatie*

Verzamel zoveel mogelijk informatie over het incident, zodat de politie, de officier van justitie en de rechter zich een goed beeld kunnen vormen van de gebeurtenissen. De 7 w's vormen hiervoor een goede leidraad:

- **Wie** kunnen er in verband worden gebracht met het incident?
- **Wat** is er precies gebeurd?
- **Waar** is het strafbaar feit gepleegd en waar zijn eventueel sporen achtergelaten?
- **Waarmee** is het strafbaar feit gepleegd (welke voorwerpen/middelen zijn er gebruikt)?
- Op welke **Wijze** heeft het incident plaatsgevonden?
- **Wanneer** heeft het incident plaatsgevonden en wanneer hebben andere relevante feiten plaatsgevonden?
- **Waarom** heeft het strafbare feit plaatsgevonden?

Denk bij het verzamelen van informatie ook aan prints (screenshots computers), foto's (bijvoorbeeld van de vernieling of van het letsel van het slachtoffer), camerabeelden en de verklaring van een arts of getuige.

3. *Bepaal de manier van aangifte doen*

Er kan op drie manieren aangifte worden gedaan bij de politie: op het bureau, telefonisch of via internet. Niet elke manier van aangifte doen is geschikt voor elk strafbaar feit. Dit heeft vooral met de ernst van het feit te maken.

- *Mishandeling/bedreiging*
Neem bij ernstige gevallen ('heterdaad', waaronder ook diefstal) direct contact op met de politie. In dat geval moet er binnen 1 uur aangifte worden gedaan. De politie zal dan altijd komen. Wanneer er geen sprake is van 'heterdaad' bij gevallen van mishandeling/bedreiging, moet er altijd aangifte worden gedaan op het bureau. Dat kan op elk politiebureau; maak daarvoor bij voorkeur een telefonische afspraak via het algemene telefoonnummer van de politie (0900-8844).
- *Overige strafbare feiten waarbij (een signalement van) de dader bekend is*
Is de dader bekend, of is er een signalement van de dader, kies dan voor een aangifte op het bureau. In sommige gevallen is het ook mogelijk om telefonisch aangifte te doen. Bel het algemene nummer van de politie 0900-8844.
- *Overige strafbare feiten waarbij de dader onbekend is*
Betreft het geweldsdelict of bedreiging en is de dader onbekend, dan is het in sommige gevallen mogelijk om via internet aangifte te doen. Dat kan op www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen

4. *Laat weten dat de aangifte gaat over de uitvoering van een publieke taak*

Bij geweld en agressie tegen functionarissen met een publieke taak, dus ook in het onderwijs, wordt hoge prioriteit gegeven aan de opsporing en vervolging van daders. Het is dus van belang dat de politie weet dat de school een publieke taak uitoefent. Zorg dat het in de aangifte wordt vermeld/aangevinkt.

5. *Bepaal in hoeverre de gegevens van het slachtoffer anoniem moeten blijven*

Bij de aangifte kan de medewerker het adres van Proodus opgeven in plaats van het eigen woonadres. Het privéadres blijft dan uit het dossier, zodat de dader/verdachte het niet onder ogen krijgt. Daarnaast hebben medewerkers met een publieke taak die slachtoffer of getuige zijn van een geweldsincident tegenwoordig ook de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen. In deze aangifte (genaamd aangifte op nummer) wordt de naam van degene die aangifte doet vervangen door een uniek nummer. Ook de adresgegevens worden niet vermeld.

6. *Bepaal of het een aangifte wordt of een melding*

In plaats van een officiële aangifte kan soms ook worden volstaan met een melding bij de politie. Er wordt geen onderzoek ingesteld. Het incident wordt wel geregistreerd. Dat draagt bij aan de veiligheid omdat:

- Politie-inzet wordt bepaald door het aantal meldingen in het gebied
- Er meerder meldingen binnen kunnen komen over dezelfde verdachte, zodat het dossier kan worden opgebouwd.

Het is ook mogelijk dat bij een melding de politie iemand aan kan spreken op het gedrag. De melding kan worden gedaan door het slachtoffer, een medewerker of de werkgever.

6 Omgaan met tabak, alcohol en drugs

Produs vindt het van belang dat het gebruik van tabak, alcohol en drugs aan regels gebonden is, zeker waar het jonge gebruikers betreft. De regel op Produs is dat er geen tabak, alcohol en drugs op school of op schoolfeesten wordt gebruikt. Het is ook niet toegestaan alcohol of drugs op school in het bezit te hebben.

Leerlingen zijn niet welkom op school als ze onder invloed van alcohol of drugs zijn. In dat geval worden ze meteen naar huis gestuurd, mede vanwege de veiligheid in de praktijklessen. Als een teamlid vermoedt dat een leerling onder invloed is, wordt dit meteen gemeld aan de LD en wordt het gemeld in het Drie-uurtje.

6.1 Preventieve aanpak

Binnen de mentorlessen en de lessen zorg en welzijn wordt in de loop van elk schooljaar aandacht besteed aan de risico's van tabak, alcohol en drugs. De schoolfeesten op Produs zijn alcoholvrij. In school en op het schoolterrein mag niet worden gerookt.

6.2 Stappenplan

1. Als een medewerker van Produs een leerling ervan verdenkt alcohol en/of drugs te hebben gebruikt of in bezit te hebben, meldt hij dit bij de LD/PMO.
2. Signalen van buitenaf hierover (ouders, jongerenwerkers, politie et cetera) worden eveneens gemeld aan de LD/PMO.
3. De LD/PMO haalt de leerling uit de klas en onderzoekt de verdenking. Als de verdenking gegrond is, worden ouders hier altijd van op de hoogte gesteld.
4. De LD/PMO bespreekt, al dan niet samen met de AD, de te nemen maatregelen met de ouders. De leerling is bij dit gesprek aanwezig.
5. De LD/PMO bespreekt het voorval met de OC om te bekijken welke nazorg nodig is in de dagelijkse gang van zaken op school en welke mogelijke hulp buiten school nodig is.
6. In elk geval waar sprake is van overtreding van wet- en regelgeving doet de LD/PMO, na overleg met de AD, melding of aangifte bij de politie. Dat laatste geldt zeker in het geval van dealen op school of op het schoolterrein.
7. Van deze melding of aangifte worden de ouders van de betreffende leerling op de hoogte gesteld.
8. De LD registreert de genomen stappen in Presentis bij de incidentenregistratie.

Bijlagen

1: Signalen van pestgedrag

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven. Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken
- Het moeten spelen van een niet-passende rol
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

2: Do's and don'ts sociale media

- Maak gebruik van de onbegrensde mogelijkheden van de sociale media, op een positieve manier
- Voor alle vakken op school kun je via de sociale media aan informatie komen
- Samen huiswerk of een opdracht maken is ook via sociale media heel handig
- Realiseer je dat op internet de hele wereld mee kan kijken. Dus ook toekomstige werkgevers.
- Wat je schrijft in een opwelling, lucht even op. De gevolgen kunnen erg groot zijn. Bespreek jouw gevoelens daarom direct offline met de juiste persoon
- Kritiek is niet leuk, feedback is leerzaam
- Een negatief imago is voor niemand leuk. Laten we samen zo veel mogelijk 'Vind ik leuk's' verzamelen
- Pesten, roddelen of ruzie maken is ook online niet stoer
- Bedenk voor je een foto of filmpje plaatst waar anderen op staan, hoe je het zou vinden als een ander zoiets over jou deelt. Bij twijfel: niet doen!
- Deel jij je foto's alleen met vrienden of mag de hele wereld ze zien? De instellingen van jouw profiel kun je namelijk gemakkelijk wijzigen van openbaar naar privé
- Schrijf jouw bericht, maak het nog leuker met een foto of filmpje, denk er over na of je wilt dat dit bericht voor altijd online staat, ook als jouw kleinkinderen straks online zijn. Helemaal tevreden? Plaats!

- In de volgende situaties is er sprake van strafbare feiten:
 - Belediging
 - Belaging
 - Bedreiging
 - Discriminatie
 - Grooming
 - Hacken
 - Identiteitsmisbruik
 - Laster/Smaad
 - Oplichting
 - Uitlokken minderjarige, ontuchtige handelingen

Afspraken die je met een leerling kan maken m.b.t. sociale media gebruik:

- Deel nooit privégegevens, zoals naam, adres, telefoonnummer of de naam van je school
- Scherm je profiel zoveel mogelijk af, 'alleen voor vrienden', is de beste optie
- Plaats alleen neutrale foto's (geen sexy foto's) of beter nog; helemaal geen foto's waarop je gezicht, tattoos of andere herkenbare lichaamsdelen zichtbaar zijn
- Wees selectief in het accepteren van een vriendschapsverzoek; doe dit alleen wanneer je iemand in het echte leven hebt ontmoet
- Verwijder onbekende mensen uit je vriendenlijst
- Houd wachtwoorden en inloggegevens altijd geheim; ook voor je beste vriend(inn)en
- Niet schelden en geen mensen kwetsen, dat zou je in het echt ook niet doen
- Heb je iets vervelend gezien of meegemaakt? Vertel het aan iemand die je vertrouwt; bijvoorbeeld je ouders of de mentor/docent

3: Signaleringslijst kindermishandeling 12-18 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen (jongeren) in de leeftijd van 12-18 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind (of de jongere) uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen/jongeren waarvan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek

Gedrag van het kind, algemeen

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Gedrag tegenover andere kinderen

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Vluchtige vriendschappen
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Gedrag tegenover ouders

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders dan zonder ouders
- Agressief

Gedrag tegenover andere volwassenen

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Agressief

- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig gedrag

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen
- Alcohol- of drugsmisbruik
- Weglopen
- Crimineel gedrag

Gedrag van de ouder

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen
- (angst voor) zwangerschap

Gedrag van het kind

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Veel wisselende seksuele contacten met leeftijdsgenoten
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- Prostitutie

4: Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode

Algemene zwijgplicht

Iedere medewerker van Quadraam, die individuele leerlingen begeleidt, heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht om, kort gezegd, geen informatie over de leerling aan derden te verstrekken, tenzij de ouders/leerling hem daarvoor toestemming heeft gegeven, of daarvoor een wettelijke verplichting bestaat. Doel van het beroepsgeheim is de drempel zo laag mogelijk te maken en het vertrouwen te geven dat er vrijuit gesproken kan worden. De hierboven beschreven algemene zwijgplicht is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacy bepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan een beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Dit is voor het onderwijs alleen van toepassing voor vertrouwensinspecteurs (artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht).

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om ervoor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat leerlingen/ouders die dringend hulp nodig hebben juist niet geholpen worden omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Hieronder wordt een handreiking geboden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een leerling aan een ander, dus ook bij het doen van een melding bij Veilig Thuis, geldt als hoofdregel dat de medewerker zich inspant om toestemming voor de melding te krijgen. Deze meldcode schetst daarvoor de werkwijze. Geven ouder/leerling toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigeren de ouders/leerling ondanks de inspanning van de medewerker hun toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de medewerker een nieuwe afweging binnen het conflict van plichten.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door het beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin alleen door te spreken de leerling geholpen kan worden, terwijl er voor dit spreken geen toestemming is. Er kan in dat geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om te helpen juist door met een ander over de leerling te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken. In de rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen. Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn leerling behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouders/leerling te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die kan helpen?
4. Zijn de belangen van de leerling die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouders/leerling hebben bij mijn zwijgen?

5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Als extra hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht wordt verwezen naar de website www.huiselijkgeweld.nl/cgibin/beroepsgeheim.cgi

Positie van de leerling

Omdat leerlingen zich over het algemeen in een afhankelijke positie bevinden ten opzichte van hun ouders, waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt. NB: voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de situatie, voordat een besluit om de zwijgplicht te doorbreken genomen wordt, besproken wordt met de ondersteuningscoördinator en zo nodig ook (op basis van anonieme gegevens) advies ingewonnen wordt bij Veilig Thuis.

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op: collegiale consultatie;

- Raadpleging van Veilig Thuis;
- Aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
- Zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- De contacten die er met de ouders/leerling zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de leerling verkeert, heeft ingespannen om ouders/leerling toestemming te vragen of om ouders/leerling te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het doen van een melding, zonder dat daarvoor toestemming is gegeven, zorgvuldig vast te leggen in Presentis. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

5: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen

Vooraf

Het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over de leerling, of ouders motiveren voor hulp. Bepaal voor aanvang van het contact wat je doel is.

Belangstellende vragen

Bij zorg over een leerling kun je een aantal zaken in het gewone contact met ouders navragen. Bijvoorbeeld: Is de leerling al naar de dokter geweest? Wat is er gebeurd? Hoe gaat het thuis? Hoe beleeft de leerling de geboorte van het broertje? Etc. Dit zijn gewone belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorg blijft, groter wordt of verdwijnt. Let ook op de andere gezinsleden. Welk beeld heb je van de andere kinderen in het gezin, de andere ouder?

Zorgen delen

Als je zorg hebt over een leerling, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders. De meeste ouders willen hun kind helemaal niet mishandelen, maar door hun eigen problemen gebeurt het soms toch. Niets is zo vervelend voor ouders als zorgen die achter hun rug om worden besproken, zonder dat zij daar zelf in gekend zijn.

Het is daarom belangrijk om je zorgen met ouders te delen, zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Heb je direct contact met ouders, benoem dan datgene wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron. Wanneer je een vermoeden hebt van kindermishandeling kan het heel lastig lijken om met ouders in gesprek te gaan. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken. Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat de leerling ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats van tegenover de ouder.

Wanneer niet gelijk in gesprek gaan met ouders

Wanneer de veiligheid van de leerling in het geding is, wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt, bij dreiging of agressie van ouders, wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben, wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de instelling weg te halen of dreigen het contact te beëindigen, overleg dan de situatie eerst met het zorgteam. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan eventueel met behulp van Veilig Thuis nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

Vorbereiding van een gesprek met ouders

De zorg over de leerling kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, liefst in samenwerking met de contactpersoon van de school, wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk ook of je het wenselijk of noodzakelijk vindt het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor je eigen veiligheid nodig is dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Overweeg van te voren ook waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of er opvang is voor de leerling en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders afspreekt of met één ouder? Bedenk ook welke rol de leerling eventueel in het gesprek krijgt.

In gesprek met ouders

Bespreek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over de leerling. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met de leerling. Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Het is niet eenvoudig voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen

in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren en of ouders al hulp krijgen. Bepaal van tevoren welke hulp je als school aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn (eventueel via het Zorg en Advies Team).

Tips voor het gesprek met ouders

- Maak het doel van het gesprek duidelijk
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan de leerling
- Geef ook aan wat wel goed gaat met de leerling
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders de leerling thuis beleven
- Respecteer de (ervarings-) deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer..)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat..)
- Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek
- Wanneer de ouders helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal de ouder dan terug naar het hier en nu, bijvoorbeeld door te vragen of ze een kopje koffie of thee willen

Hoe vertel je ouders over melding bij Veilig Thuis

In sommige situaties is een melding bij Veilig Thuis nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat jij de melder bent, horen de meeste ouders dat liever van jou dan van Veilig Thuis. Hierdoor komt het contact vanuit Veilig Thuis minder onverwachts, en hebben ouders niet het gevoel dat je achter hun rug om te werk bent gegaan. De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid. Melding vindt in principe altijd plaats in overleg met het ZAT van de school. Daar wordt ook afgesproken wie de feitelijke melding gaat doen. Bij die melding dienen ook de vervolgstappen die de school onderneemt besproken te worden.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding

1. Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent.
2. Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders.
3. Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt.
4. Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind, waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling, gaat melden bij Veilig Thuis. Vraag geen toestemming.

5. Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (de school) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken.
6. Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen.
7. Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling terecht kan.
8. Vertel dat je het aan Veilig Thuis overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen.
9. Voer het gesprek eventueel samen met een andere collega uit het team.

Tot slot

- Vraag de ondersteuningscoördinator of contactpersoon om advies of ondersteuning voor gespreksvoering met ouders
- Kijk of een collega het gesprek met jou wil oefenen
- In bijlage 5 staan tips over hoe je ouders vertelt dat je jouw zorg om hun kind bij Veilig Thuis gaat melden

6: Checklist strafbare feiten in het onderwijs:

Fysiek geweld

Duwen, trekken, slaan e.a. met pijn of letsel als gevolg

Bedreiging

Verbaal of non-verbaal dreigen om schade toe te brengen aan mensen of eigendommen. (via sociale media/dreigen met een wapen)

Grove pesterijen

Herhaaldelijk pesten waarbij sprake is van psychisch geweld (bedreiging, belediging) of fysiek geweld (mishandeling). Ook digitaal pesten (via internet/sociale media) is in deze gevallen strafbaar

Seksuele intimidatie en misbruik

(dreigen met) Verkrachtingen en ontuchtige handelingen

Discriminatie

Opzettelijk (op negatieve wijze) onderscheid maken op grond van geslacht, huidskleur, geloofsovertuiging of seksuele geaardheid is in een aantal gevallen strafbaar

Vernieling

Het opzettelijk vernielen, beschadigen, of onbruikbaar maken van goederen. Denk aan het ingooien van schoolramen of het kapot maken van een mobieltje van een leerling/medewerker

Diefstal

Het stelen van goederen. Op school kan er niet alleen aangifte worden gedaan als er iets gestolen is van school, maar ook als het eigendommen van personeel of leerlingen betreft

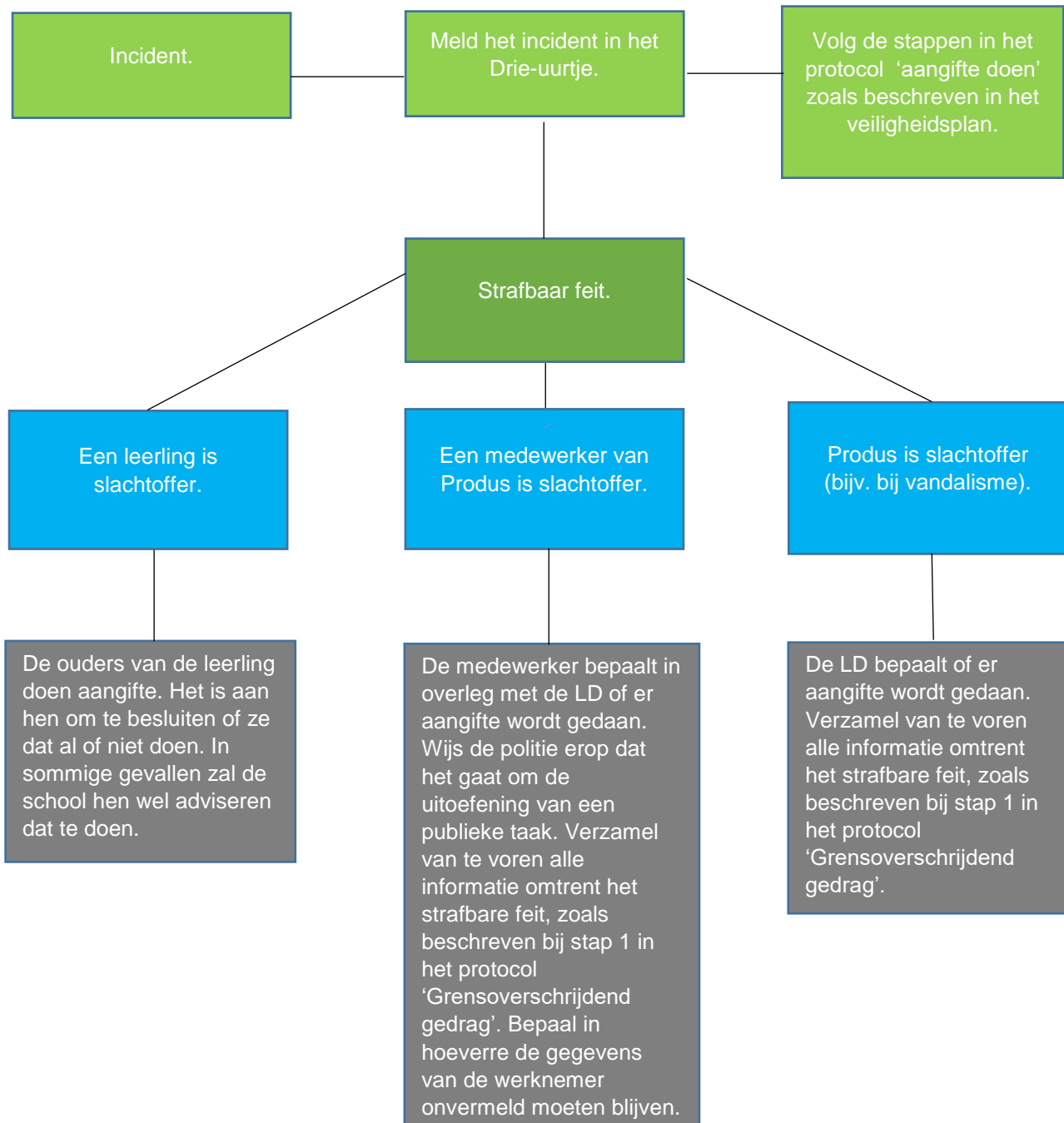
Wapenbezit

Dit betreft niet alleen vuurwapens en steekwapens, maar ook bijvoorbeeld pepperspray of nepwapens

Drugs

Drugsbezit en drugshandel zijn strafbaar. Scholen kunnen aangifte doen als een leerling drugs in zijn/haar kluisje heeft, bij zich draagt of op school verkoopt

7: Stroomschema: van incident tot melding of aangifte

Aandachtspunten:

- Vraag bij een officiële aangifte altijd om een concept proces verbaal. Dit geeft het slachtoffer de gelegenheid om het verhaal zoals het is opgetekend terug te lezen en mogelijk van nuances te voorzien. Ook de directeur kan de aangifte dan lezen.
- Na verhoor wordt het slachtoffer door de politie altijd gevraagd of hij/zij gebruik wil maken van slachtofferhulp. Ook de directeur kan dat navragen.